

O ŽIVOTĚ, NÁZORECH A SPISECH LOCKEOVÝCH.

	Strana
I. MYŠLENKOVÝ ZÁKLAD DOBY LOCKEOVY	I
II. ŽIVOT LOCKEŮV	VI
III. LOCKEOVY NÁZORY FILOSOFICKÉ	
A. LOCKEOVA PSYCHOLOGIE A NOETIKA	XXII
B. NÁZORY ETHICKÉ A NÁBOŽENSKÉ	XXVIII
C. NÁZORY POLITICKÉ A SOCIOLOGICKÉ	XXXI
D. VÝZNAM FILOSOFIE LOCKEOVY	XXXIII
IV. LOCKEOVA PEDAGOGIKA.	
A. STAV ŠKOLSTVÍ V DOBĚ LOCKEOVĚ	XL
B. PEDAGOGICKÉ NÁZORY LOCKEOVY	XLV
V. LOCKEOVY SPISY A LITERATURA O LOCKEOVI	LXX

NĚKOLIK MYŠLENEK O VYCHOVÁNÍ (OSNOVA DLE SCHUSTERA).

PANU EDVARDU CLARKEOVI ESQ., Z CHIPLEY	3
ÚVOD. VÝZNAM VÝCHOVY § 1.	7

I. § 2—30. TĚLO A ZDRAVÍ.

I. ODDÍL: O ZDRAVÍ. § 3—30.	9
3. Potřeba zdraví. — 4. Mazlení a hýčkání. — 5. Výstraha před oděvem příliš teplým. — 6. Rozdíl u výchově dívek. — 7. Mytí nohou ve studené vodě. — 8. Koupání a plování. — 9. Vzduch. — 10. Uhřátí a nastuzení. — 11., 12. Šat nesvírající. — 13., 14. Dieta. Masité pokrmy ne příliš záhy. — 15. Pravidelné stolování. — 16.—19. Nápoje. — 20. Ovoce. — 21. Spánek. — 22. Postel a příkrývka. — 23. Zácpa. — 24.—28. Stolicе. — 29. Léků co nejméně. — 30. Hlavní pravidla. □	

II. § 31.—133. ZÁSADY VÝCHOVY.

II. ODDÍL: O VZDĚLÁNÍ DUCHA. § 31.—42.	27
31. Účel jeho. — 32. Význam. — 33. Cíl výchovy. — 34. Záhy počínati. — 35.—37. Ranné zhyčkáni. Špatné příklady rodičů a vychovatelů. Rozmazlenost. — 38., 39. Žádostivost, sebeovládání. — 40.—42. Děti musí především mítí úctu. □	
III. ODDÍL: O TRESTECH. § 43.—51.	35
43. Přísné tresty obyčejně se škodou; neblahodárnější v útlém věku. — 44. Úctu dlužno záhy vštípati; — 45. rovněž sebezapírání. — 46. Malomyslnost zhoubná. — 47. Bití kárný prostředek, nejméně vhodný; — 48. nevede k sebeovládání; — 49. budí odpor k učení; — 50. způsobuje pokrytectví — 51. a malomyslnost.	
IV. ODDÍL: O ODMĚNÁCH. § 52.—63.	39
52. Smyslné odměny kladou základ k příštím nepravostem. — 53. Odměna něčím příjemným jen jako známka zasloužené pochvaly. — 55. Zaháněti chtíč probouzením jiného zhoubné. — 56., 57. Smysl pro čest a nečest nejmocnější prostředek výchovný. — 58. Stejně chování nechť má pro dítě nutně vždy tytéž následky v zápětí. — 59. Potíž se sloužícími. — 60. Stud musí více působiti než tělesná bolest; s usmířením nemá se pospichati. — 61. Čest a vážnost vhodné popudy pro děti, nežli je vystřídají vyšší pohnutky. — 62. Pochvalu udělovati veřejně, kárati v soukromí. — 63. Dětské počínání promijitelno. □	
V. ODDÍL: DĚTEM MÁLO PRAVIDEL: ZPŮSOB, JAKÝM JE K JICH ZACHOVÁVÁNÍ PŘIMĚTI. § 64.—66.	45
64. Ne hlásáním pravidel, ale opětovným prováděním dlužno působiti. — 65. Co nejméně pravidel. — 66. Vštěpujte zvyky, a to po dobrém a po pořádku: pozorujte, jak si počínají, a odvoďte si důsledky. Afektace jest jen vadou výchovy; svědčí o pokrytectví nebo neobratnosti; vštěpujte záhy účinnost a blahovůli a trestejte zlobu a pýchu. □	
VI. ODDÍL: O VNĚJŠÍM CHOVÁNÍ DĚTÍ. § 67.—70.	49
67. Mravu a chování učiti příkladem; záhy počíti s tancem; veliký vliv společnosti. — 68., 69. Obcování se služebnictvem co nejvíce omezovati, styk s rodiči co nejhojnější. □	
VII. ODDÍL: O PŘEDNOSTECH VÝCHOVY DOMÁCÍ. § 70.—71. . . .	53
70. Zisk jazykových vědomostí ve veřejných školách příliš draze vykoupen obětmi na nevinnosti a ctnosti; obcování s nezvedenými hochy vede k surovosti, nikoli k statečnosti; k této, jakož i k znalosti světa dovede řádný vychovatel svému svěření již k vůli ctnosti velmi dobře dopomoci; nepravost klíčí nyní záhy, a jednotlivec v davu neomylně se nakazí, kdežto přece vysokým	

Str.

- cílem výchovy jest ctnost; k této však dospěje se soukromou výchovou již proto jistěji, že žák více obcuje se svými rodiči a také na vybrané společnosti nebude mu scházeti. — 71. Síla příkladu zavazuje rodiče u přítomnosti dětí k opatrnosti. ☐
- VIII. ODDÍL: O CHYBÁCH, PRO NĚŽ DĚTI NEMAJÍ BÝTI KÁRÁNY. 60
- § 72.—88.
72. Ran zřídka zapotřebí. — 73. Žádných nařizovaných úloh. — 74. Nic neukládati proti náladě. — 75. Při tom však brániti lenosti a vésti k sebeovládání. — 76. Nenutiti k práci: půvab hry, totiž volnost, přenášeti na práci. — 77. Vystříhati se peskování. — 78. Poslušnost bezpodmínečně vynucovati, třeba-li i mnoha ranami. — 79. Nesahati k ranám při pouhém poblouzení. — 80. Důvody a případy shovění. — 81. Důvodů z rozumu záhy užívati. — 82. Poukazovati k osobnostem jakožto k příkladům. — 83. Bití ne hned, zvolna, a ne od rodičů. — 84. Ran zřídka zapotřebí, často jen následkem zanedbaného vychování. — 85. Neseznamovati příliš záhy se špatnostmi tím, že je zapovídáme. — 86. Nechuf k učení často následkem nepravé metody. — 87. Jen je-li učení zanedbáváno z neposlušnosti, zasluhuje tělesného trestu. — 88. S vychovatelem jednati důstojně. ☐
- IX. ODDÍL: O NUTNOSTI A POTŘEBNÝCH VLASTNOSTECH VYCHOVATELE NEB DOMÁČÍHO UČITELE. § 89.—94. 74
89. Jeho příklad. — 90. Peníze, jež řádný vychovatel stojí, přináší dítěti největší zisk. — 91., 92. Volba vychovatele vyžaduje opatrnosti. — 93. Především musí se odznačovati vzděláním a jemným mravem. — 94. Také musí znáti svět a svěření postupně do něho uváděti; dokonalé učenosti méně jest zapotřebí; velikou úlohou jeho budiž, upevniti svěření v ctnosti a moudrosti. ☐
- X. ODDÍL: O DŮVĚRNOSTI MEZI RODIČI A DĚTMI. § 95.—99. 89
95. Roste s věkem dětí a napomáhá při výchově. — 96. Důvěra ve věcech peněžních podporuje u syna sebevědomí a lásku k otci. — 97. Uděluje-li otec radu bez vnučování a sám si ji důvěrně vyprošuje od syna, otvírá si tím jeho srdce. — 98. Stejně působí důvěrné rozhovory mezi vychovatelem a svěřencem povzbuzující a vzdělávající. — 99. Důkazy spravedlivé přisnosti a rozumné lásky jsou základem úcty. ☐
- XI. ODDÍL: O ZVLÁŠTNÍCH LETORÁCH DĚTÍ. § 100.—102. 90
100. Lež a zlomyslnost musí při každé letoře býti vykořeňovány. Proto musí autorita rodičů tak pevně se ustaviti, aby děti ani si jí vědomy nebyly, a aby působila jako základní síla. — 101. V letorách jest veliká rozmanitost jako v rysech tváře, jenže tyto věkem stávají se zřetelnějšími, ony skrytějšími. — 102. Letoru

	Str.
dítěte dlužno záhy studovati, zejména při hře, a dle toho s ním zacházeti. □	
XII. ODDÍL: DĚTEM NESMÍ SE PONECHÁVATI MNOHO [ZVŮLE. § 103.—110.	92
103. Pánovitost kořenem zlých zvyků. — 104. Jeví se škemráním atd. — 105. a bažením po majetku. — 106. Dítě nemá nikdy obdržeti, čeho si žádá. — 107. Přirozené potřeby, bolesti atd. dlužno ochotně ukojiti, domnělé nikdy. — 108. Zvídavost vezdy ukájeti, ve volbě zotavení ponechatí volnost. — 109. Vzájemné žalování. — 110. Štědrost podporovati, nepočestnosti brániti. □	
XIII. ODDÍL: O PLÁČI A KŘIKU DĚTSKÉM. § 111.—114.	100
111., 112. Křik má svou příčinu buď ve vzdoru nebo v bolesti; onen nesmí se nikdy trpěti, — 113. tomuto má se brániti. — 114. Onen vyžaduje přisnost, tento vlídnost. □	
XIV. ODDÍL: O BÁZLIVOSTI A STATEČNOSTI U DĚTÍ. § 115.	102
115. Proti krkolonné smělosti dlužno probouzeti rozum; nedopouštěti, aby děti byly lekány; bázlivost pozvolna odstraňovati; k tomu napomáhá otužování. □	
XV. ODDÍL: O NÁCHYLNOSTI DĚTÍ K UKRUTNOSTI. § 116., 117.	109
116. Ukrutnost oproti zvířatům vede k tvrdosti vůči lidem; děje-pis vypravuje většinou o velikých zabiječích lidstva; tak se kazí děti modou a zakořeněnými názory; trestati dlužno dle měřítká pohnutek a ne vnějších následků. — 117. Zdvořilost k nižším podporuje city lidskosti. □	
XVI. ODDÍL: O ZVÍDAVOSTI DĚTÍ. § 118.—122.	111
118. Dlužno ji vezdy podporovati, a to 1. uspokojivým zodpovídáním otázek; — 119. 2. pochvalným uznáním; — 120. 3. důstojným uvážením i malicherných otázek; — 121. 4. předváděním nových předmětů. — 122. Ranná hovornost neopravňuje k velikým nadějím; kvapnou posuzovačnost dlužno střežiti. □	
XVII. ODDÍL: O NETEČNOSTI MNOHÝCH DĚTÍ K UČENÍ. § 123—126. 115	
123. Lenivost z přirozenosti těžko léčitelná; dlužno ji lišiti od tĕkavosti a rozpoznati, zdali se jeví jen v jednom směru (na př. při knihách) nebo vesměs. — 124. Proti částečné lenosti dobrotvivá domluva, zahanbování, nucení ke hře. — 125. Pozorování při hře svobodně zvolené. — Proti lenosti z chorobné přirozenosti dlužno každé nevinné přání podporovat a využitkovati; — 126. po případě donutiti k mechanické práci. □	
XVIII. ODDÍL: DĚTÍ NEMÁME NUTITI DO UČENÍ. § 128., 129.	118
127. Jestliže se dítěti nucením znechutily knihy, dlužno mu nucením znechutiti hry, aby se probudila opět samovolná chuť ke knihám. — Nucení budí hnus. □	

	Str.
XIX. ODDÍL: O DĚTSKÝCH HRAČKÁCH. § 130.	120
130. Mají být uschovány a jen jednotlivě dětem poskytovány; nechť si je samy hotoví. □	
XX. ODDÍL: O DĚTSKÉM LHANÍ. § 131.—133.	122
131. Dlužno dítě naplniti hnusem proti lži, a výrazem údivu, pokáráním, ano i bitím od ní je odvrátiti. — 132. Svobodné doznání nechť potká se s pochvalou a vyjde bez trestu. □	

III. § 134.—200. MRAVNÍ A ROZUMOVÉ VZDĚLÁNÍ. DOVEDNOSTI.

XXI. ODDÍL: O ÚCTĚ BOŽÍ JAKOŽTO ZÁKLADU VŠÍ CTNOSTI. § 134.—139.	123
135. Ctnost potřebna pro dobré jméno, štěstí a blaženost. — 136. Základem k ní správný pojem o Bohu, o lásce k němu, o bázni Boží. Dlužno přestatí na všeobecném. — 137. Poučení o existenci duchů příležitostně. — 138. Strach před strašidly záhy vymítati. — 139. Zvykati záhy modlitbě, pravdomluvnosti a blahovůli. □	
XXII. ODDÍL: O ROZUMNOSTI. § 140.	127
§ 140. Nechť zvykají záhy uvažování a nechytají se lsti, jež jest opíčením se po moudrosti. □	
XXIII. ODDÍL: O JEMNÉM MRAVU. § 141.—146.	128
141. Nedostatek jeho jeví se buď ostýchavostí nebo ledabylostí. 142. Nesmýšleti vysoko o sobě a níže o jiných. — 143. Blahovůle srdce musí se půvabně projadřovati. Pramenem nezdvořilosti jest surovost, pohrdavost, hanlivost (posměvačnost, odmlouvačnost) a svárlivost. — 144. Přehnané poklonkování proti jemnému mravu. 145. Pravidly zdvořilosti netřeba děti zahrnovati; ale nezdvořilost ze srdce přísně vypletí. Přerušování starších v řeči nesmí se mladým mužům trpěti. — 146. Rozhodující vliv společnosti a okolí. □	
XXIV. ODDÍL: O UČENÍ. § 147.—195.	136
147. Upřílišená péče o učení, kdežto přece vědomosti jsou jen vedlejším účelem výchovy a vzdělání, ctnost hlavním. — 148.—155. Čtení učiti hravě, písmena na kostce. — 156.—159. Čtení má skýtati zábavu; Ezopovy bajky, bible ve výběru. — 160. Psaní. — 161. Kreslení, těsnopis. — 162. Francouzština. — 163.—167. Latina mluvením, metoda interlineární; co nejvíce ulehčení. — 168. Jazykům učiti pamětí. Mluvnice při učení cizím jazykům z části zbytečná, ale k jemnějšímu vzdělání v mateřštině nutná. □	

- Str.
- Gramatikou zabývati se teprve, když znalost jazyka byla osvojena. — 169. Překladů používatí ku cviku v psaní a ke sdílení vědomostí. — 170.—174. Hotovení latinských spisů a veršů bez užítku; náklonnost k poesii vůbec dlužno potlačovati. — 175., 176. Učení na paměť bez výběru a účelu marné; nepodporuje paměť. — 177. Znalost jazyků nejmenším dílem vzdělání; latině může také matka naučiti. — 178. Geografie, chronologie, dějepis, geometrie zároveň s francouzštinou a latinou a v těchto jazycích. — 179., 180. Arithmetika, astronomie. — 181. Geometrie. — 182., 183. Chronologie. — 184. Dějepis. — 185. Mravouka. — 186. Občanské právo. — 187. Znalost zákonů. — 188., 189. Rhetorika, logika, sloh, dopisování, mateřština. — 190.—192. Přírodní filosofie, nauka o duších. — 193., 194. Přírodopis. — 195. Řečtina jen pro učence z povolání. Jazykům záhy učiti. Užitek ze studia spisovatelů v originále. Cena metody ve studiu. ☐
- XXV. ODDÍL: O TĚLESNÝCH DOVEDNOSTECH. § 196.—200. . . . 190
196. Tanec dodává půvabu a sebedůvěry. — 197. Hudba vyžaduje příliš mnoho času na újmu zotavení. — 198. lízda na koni. — 199. Šerm málo prospěšný, zápas užitečnější. — 200. Velikým cílem vzdělání jest ctnost a moudrost; sebeovládání základem, žádost dobrého jména prostředkem k tomu. ☐

IV. § 201—211. ZAMĚSTNÁNÍ VE VOLNÉ CHVÍLI ZA ZOTAVENÍM.

- 201., 202. Naučiti se jednomu neb více řemeslům vhodným zotavením. — 203. Malování zabírá mnoho času a neposkytuje zotavení. — 204. Zahradničení a truhlaření se doporučuje. — 205. Příkladů toho. — 206. O zotavení. — 207., 208. Hry dospělých. — 209. Voňavkářství, leštění, rytí atd. zotavením. ☐
- XXVI. ODDÍL: O KUPECKÉM ÚČETNICTVÍ. § 210., 211. 199
210. Pomáhá jmění udržovati. — 211. Mladý muž nechť o svých výdejích vede účty. ☐

V. § 212.—216. CESTOVÁNÍ.

- XXVII. ODDÍL: O CESTOVÁNÍ. § 212.—216. 200
- 212—216. Cestováním množí se jazykové vědomosti a znalost světa. Věk od 16.—21. roku se k tomu nehodí, buď dříve neb později. ☐

VI. § 217. ZÁVĚR. 204

	Str.
OSTATNÍ PEDAGOGICKÉ SPISY LOCKEOVY (z vydání Quickova)	205
O STUDOVÁNÍ	207
PŘIPOMENUTÍ PŘEKLADATELOVO	225
INDEX JMENNÝ	227
INDEX VĚCNÝ	229
OPRAVY	232
OBSAH	233

